

Ankara İlinin Bir Semti'nde Bulunan Kuaför ve Güzellik Salonlarında Çalışan Kişilerin Kan Yoluyla Bulaşan Hastalıklar Konusunda Bazı Görüş ve Uygulamaları

The Idea and Application of the Hair
Dressers and Beauty Salon Workers in
Blood Infection Diseases
in A Part of Ankara

(Araştırma)

Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi (2006) 60-68

Arş.Gör.Dr. Güledal BOZTAŞ*, Prof.Dr. Nesrin ÇİLİNGİROĞLU*,
Prof.Dr. Şevkat Bahar ÖZVARIŞ*, Int.Dr. Alev KARAÖZ**, Int.Dr. Funda KARATAŞ**,
Int.Dr. Gamze KARA**, Int.Dr. Nurgül ORHAN**, Int.Dr. Özlem TAŞOĞLU**,
Int.Dr. Sezcan MÜMÜŞOĞLU**, Int.Dr. Tuba GÜZEL**

*Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

**Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi

ÖZET

Araştırma Ankara ilinin bir semtindeki kuaför ve güzellik salonu çalışanlarının kan yoluyla bulaşan hastalıklar konusunda bazı görüş ve uygulamalarının saptanması amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmaya, 14 kuaför, 19 kuaför ve güzellik salonu ile 8 güzellik salonunda çalışan 100 kişi alınmıştır. Kesitsel tiptedir. Veriler gözlem altında doldurulan anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmaya katılan 100 kişinin %58'i 26 yaşından küçüktür (Ortalama=26.01, Min=14, Maks=58, SS=7.854) ve %55'i erkektir. Katılımcıların %56'sı kendi mesleklerini kan yoluyla bulaşan hastalıklar açısından yüksek riskli olarak değerlendirmişlerdir. Sadece %19'u Hepatit B aşısını yaptırmıştır. Çalışanların %13'ü mesleklerini yaparken kan yolu ile bulaşan hastalıklardan korunmak için hiçbir şey yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Kan yoluyla bulaşan hastalıklar, kuaför, hepatit B, HIV/ AIDS

ABSTRACT

This research is corrected out in a distriinct of Ankara to identify the views and some practices of hairdressers and beauty salon workers on blood transmitted diseases. This cross-sectional study was conducted on 100 people, working in hairdresser (n=14), hairdresser-beauty salon (n=19) and beauty salon (n=8). Data was collected with a self-administered questionnaire form. Of the participants, 58% were under 26 year old (Mean=26.01, Min=14, Max=58, SS=7.854), 55% were men. About 56% of participants were appraising their job under high risk and 13% were doing nothing for preventing from disease. Only 19% have been vaccinated to Hepatitis B.

Key Words: Blood infection diseases, hair dresser, hepatitis B, HIV/AIDS

Giriş

21. yüzyılda sağlıklı yaşam için verilen mücadele aynı anda iki koldan yürütölmek zorundadır. Bunlar bulaşıcı olmayan kronik hastalıklar ile enfeksiyon hastalıklarıdır. Enfeksiyon hastalıklarının kan yoluyla bulaşanlar grubu, tüm dünyada önemi büyük bir halk sağlığı sorunudur.

Kan yoluyla bulaşması olası viral hastalıkların en önemlileri; insan immün yetmezlik virüsü (HIV), hepatit B virüsü (HBV), hepatit C virüsü (HCV) ve hepatit D virüsü (HDV) dür. Bu virüsler kan, semen, vajina sekresyonları başta olmak üzere tüm vücut sıvılarında bulunmaktadır (1).

1981 yılında ilk kez tanımlanmasına rağmen hızla yayılan HIV/AIDS, epideminin başlangıcından bu yana tahminen 20 milyon insanın ölümünden sorumlu tutulmaktadır. Bugün dünya üzerinde 40 milyon insan HIV ile infekte durumdadır (2). Türkiye'de ilk HIV vakası 1985'de bildirilmiştir (3) ve 2004 yılının sonunda toplam 1922 vaka olduğu tespit edilmiştir (4).

Tüm dünyada 350 milyon insanın hepatit B hastası olduğu tahmin edilmektedir (5). Sağlık Bakanlığının verilerine göre Türkiye'de Ocak-Aralık 2004 yılları arasında 7057 Hepatit B hastası vardır (4). Etkili bir tedavisinin olmamasına karşın, aşıyla korunabilir bir hastalık olması nedeniyle toplumun eğitilmesinin önemi büyüktür.

İlk kez 1985 yılında tanımlanan hepatit C virüsü, bugün büyük bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir. Tüm dünyadaki HCV enfeksiyonu konusunda elde yeterli bilgi bulunmamaktadır. Ancak Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), dünya nüfusunun %1'inde HCV enfeksiyonu bulunduğunu tahmin etmektedir. Tüm dünyada HCV virüsünü yaklaşık 300 milyon kişinin taşıdığı düşünülmektedir (5). Türkiye'de Kızılay Kan Merkezinin 1997 yılında topladıkları 457.240 ünite kanda anti-HCV pozitiflik oranı %0.27'dir, değişik merkezlerin kan merkezi sonuçlarında ise 342.619 ünite kanda bu oran %0.58'dir (1).

Kan yoluyla bulaşan hastalıkların toplumun sağlığını tehdit etmesi yanında bazı meslek gruplarının bu virüslerle karşılaşma riski daha yüksektir. Başta sağlık çalışanları (hemşire, doktor, diş hekimi, laborant, temizlik personeli) olmak üzere, para karşılığı

cinsel ilişki kuranlar, kuaför çalışanları kan yoluyla bulaşan hastalıklar açısından diğer meslek gruplarına göre daha fazla risk altındadır (1). Manikür, pedikür ve epilasyon uygulamalarının sonucunda aletlerin hiçbir enfeksiyon önleme işleminden geçirilmeden birden fazla kişi üzerinde kullanılması, işlemlerin yanlış veya yetersiz uygulanması, bunların yanı sıra işlem sırasında enfekte aletin kullanıcıyı yaralaması HIV ve hepatit grubu virüslerin insandan insana bulaşmasına neden olmaktadır. Kuaför ve güzellik merkezi salonlarında çalışanların kan yoluyla bulaşan hastalıklar konusunda görüşlerinin belirlenmesi ve eğitilmesi toplum sağlığının korunması ve geliştirilmesine katkıda bulunacaktır. Bu nedenlerle, Ankara'nın bir semtinde bulunan kuaför ve güzellik salonları çalışanlarının kan yoluyla bulaşan hastalıklar hakkında bazı görüş ve uygulamalarının saptanması amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot

Ankara Kuaförler Odası kayıtlarına göre, araştırmanın evrenini oluşturan semt içinde 27 kuaför ve güzellik salonu bulunmaktadır. Araştırma; kayıtlı 12, kayıtsız 2 kuaför, kayıtlı 8, kayıtsız 11 kuaför ve güzellik salonu, kayıtlı 4, kayıtsız 4 güzellik salonu olmak üzere toplam 41 işyerinde yapılmıştır. Kaydı olduğu halde 3 işyeri belirtilen adreslerde bulunamamış, 3 işyeri de katılmak istememiştir. Semt içinde bulunan 41 kuaför ve güzellik salonunda çalışan toplam 100 kişi araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçilmemiştir, tüm evrene ulaşılmıştır. Bu araştırma, kesitsel tipte epidemiyolojik bir çalışmadır. Araştırma verileri 25.07.2004-28.07.2004 tarihleri arasında uygulanan anket formları aracılığı ile toplanmıştır. Ankette toplam 24 soru bulunmaktadır. Bu sorulardan 7 tanesi kişiyi tanıttıcı, 17 tanesi ise konu hakkındaki görüşlerini değerlendiren ve kendi ifadeleriyle uygulamada ne yaptıklarına yöneliktir. Müşterilerinde kullandıkları manikür ve epilasyon aletlerinin temizlik işlemleri için, çamaşır suyunda (ozonda) bekletip sonra sterilizatöre koyma işlemi doğru uygulama olarak kabul edilmiştir (6). Katılımcılara araştırmanın şekli ve amaçları açıklanmış, sözlü onayları alınmıştır. Katılımcılar anketi gözlem altında kendileri doldürmüşlardır. Yaş, cinsiyet, medeni durumu, öğrenim durumu, mesleki konum, meslekte çalışma süresi, cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında eğitim alıp almadığı, mesleki eğitim alıp almadığı, ailede sağlık çalışanının olup olmadığı, kişilerin kan yoluyla bulaşan hastalıklar konusunda bazı bilgileri, bilgi kaynakları ve kan yoluyla bulaşan hastalıklardan korunmak için mevcut uygulamaları araştırmanın değişkenlerini oluşturmuştur. Analizlerde ki-kare testi kullanılmıştır. Veri analizi SPSS 11.0 paket programı ile yapılmıştır.

Bulgular

Çalışma yapılan gruptaki 14 kuaför, 19 kuaför ve güzellik salonu ile 8 güzellik salonunda araştırmaya katılan 100 kişinin %58'i 26 yaşından küçüktür (Ortalama = 26.01, Min = 14, Maks = 58, SS = 7.854) ve %55'i erkektir. Katılımcıların %55'i bekar, %26'sı lise mezunu ve %2'si yüksekokul mezunu olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %4'ü ise ilkökulu bitirmediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan ailesinde sağlık çalışanı olanlar toplam sekiz kişidir (biri doktor, dördü hemşire, ikisi sağlık teknisyeni, biri de ebedir).

Tablo 1. Kuaför ve Güzellik Salonları Çalışanlarının Mesleki Özellikleri (Ankara, 2004)

Mesleki Özellik (n = 100)	Sayı	%
Meslekteki Konum		
Usta	44	44.0
Kalfa	40	40.0
Çıracak	16	16.0
Çalışma süresi		
1 yıldan az	14	14.0
1-5 yıl	53	53.0
6-10 yıl	16	16.0
11-15 yıl	11	11.0
16 yıl ve üstü	6	6.0
Ortalama = 5.56 Min = 1 Maks = 28 SS = 5.735		
Mesleki eğitim kursu		
Alan	52	52.0
Almayan	48	48.0
Salondaki görevi*		
Kuaför	57	57.0
Manikür pedikür yapan	59	59.0
Epilasyon yapan	33	33.0

*Birden fazla görevde çalışanlar bulunmaktadır.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılanların %44'ü usta konumundadır ve sadece %14'ü bir yıldan az süredir çalışmaktadır. Çalışanların %52'si mesleki eğitim kursu almış olup bu eğitimlerini 4. Akşam Sanat okulunda tamamlamışlardır.

Katılımcıların %47'si hem AIDS'i hem de Hepatit hastalığını bilmektedir, %28'i ise her ikisini de duymamıştır. Katılımcılara hastalıkların kan yolu dışındaki bulaşma yolları hakkındaki görüşleri sorulduğunda %86'sı bu hastalıkların cinsel ilişki ve %66'sı aynı enjektörü kullanarak geçtiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların %11'i ise hastalıkların bulaşma yolları hakkında bir fikirleri olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcılara mesleklerinde kullandıkları araçlardan hangisi/hangileri ile hastalık bulaşabileceği sorulduğunda %91'i jilet-epilasyon iğnesi-makas, %78'i manikür-pedikür aletleri ve %11 tarama fırça-havlü yanıtlarını vermişlerdir. Kuaför ve güzellik salonları çalışanlarına kanla bulaşan hastalıklar açısından yüksek riskli olarak gördükleri meslek gruplarının neler olduğu sorulduğunda, katılımcıların %90'ı seks işçilerini ve %58'i sağlık çalışanlarını yüksek riskli meslek grupları olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların %56'sı kendi mesleklerini kan yoluyla bulaşan hastalıklar açısından yüksek riskli olarak değerlendirmişlerdir. Katılımcıların %19'u Hepatit B aşısını yaptırmıştır. Katılımcıların %30'u son bir ayda işlerini yaparken kesici delici aletle en az bir kez yaralandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 2: Kuaför ve Güzellik Salonları Çalışanlarının Mesleklerini Yaparken Kan Yolu İle Bulaşan Hastalıklardan Korunma Yöntemlerine Yönelik Uygulamaları (Ankara, 2004)

Korunma yöntemi (n = 100) *	Sayı	%
Hiçbir şey yapmama	13	13.0
Eldiven giyme	58	58.0
Maske takma	9	9.0
El yıkama	71	71.0

*Birden fazla seçenek belirtilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcıların %71’i önlem olarak el yıkadığını belirtirken, %13’ü hiçbir şey yapmadığını belirtmiştir.

Tablo 3: Kuaför ve Güzellik Salonları Çalışanlarından Manikür-Pedikür ve Epilasyon Yapanların Kullandıkları Mesleki Aletlerini Temizlemek İçin Uyguladıkları İşlemler (Ankara, 2004)

İşlem	Sayı	%
Manikür-Pedikür Yapanlar (n = 59)		
Hiçbir işlem yapmama	4	6.8
Alkolle silme	10	16.9
Sterilizatöre koyma	14	23.7
Alkolle silip sterilizatöre koyma	25	42.4
Ozonda bekletip sterilizatöre koyma	6	10.2
Epilasyon yapanlar (n = 33)		
Hiçbir işlemden geçirmeme	1	3.0
Her müşteride farklı iğne kullanma	32	97.0

Araştırmaya katılanların %59’u manikür pedikür işlemi yapmaktadır. Manikür-pedikür işlemi yapanların %6.8’i aletleri kullandıktan sonra hiçbir temizlik işlemi yapmadığını ifade etmişlerdir. Temizlik işlemleri arasında ideale en yakın olanı çamaşır suyu (ozonda) bekletip sonra sterilizatöre koyma işlemidir (6). Kuaför ve güzellik salonları çalışanlarından manikür ve pedikür yapanlarda doğru uygulamayı yapanlar sadece %10.2’dir. Mesleki eğitim alanların %9.4’ü, mesleki eğitim almayanların ise %11.1’i doğru temizleme işlemini uygulamaktadır. Katılımcıların mesleki eğitim alma ile aletleri doğru temizleme işleminden geçirme arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p = 0.57$). Tablo 1’te görüldüğü gibi, katılımcıların %33’ü epilasyon uygulamaktadır. Bunların %97’si her müşteride farklı iğne kullanmaktadır. Genel uygulamada her müşterinin kendi iğnesini kendisinin muhafaza ettiği ve güzellik salonuna getirdiği belirtilmiştir.

Katılımcıların %67'si kan yoluyla bulaşan hastalıklar hakkında daha fazla bilgi almak istediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılara kan yoluyla bulaşan hastalıklar hakkında hangi kaynaklardan bilgi almak istedikleri sorulduğunda %67.1'i sağlık kurumları ve doktorlardan, %25.4'ü basın yayın yoluyla ve %7.5'i ise seminerler ve kurslar yoluyla bilgiyi edinmek istediklerini belirtmişlerdir. Çalışanların %33'ü bu konu hakkında daha fazla bilgi almak istemediğini belirtmiştir.

Meslekte 10 yıldan az çalışan 83 kişinin %27.7'si ve 10 yıldan fazla çalışan 17 kişinin %29.4'ü kan yoluyla bulaşan hastalıkları duymadıklarını belirtmişlerdir. Meslekte çalışma süresi ile kan yoluyla bulaşan hastalıkları duyma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p = 0.54$).

Tablo 4: Kuaför ve Güzellik Salonları Çalışanlarının Mesleki Konumlarına Göre Kendilerini Risk Altında Görme Durumları (Ankara, 2004)

Mesleki Konum	Kendilerini risk altında görme durumları		
	Gören	Görmeyen	Toplam
Usta	59.1	40.9	100.0
Kalfa	62.5	37.5	100.0
Çırac	31.3	68.8	100.0
Toplam	56.0	44.0	100.0

$p = 0.14$ Ki-kare = 0.89

Tablo 4'te görüldüğü gibi usta konumundakilerin %59.1'i, kalfa konumundakilerin %62.5'i, çırac konumundakilerin %31.3'ü meslekte kendilerini risk altında görmektedir. Katılımcıların mesleki konumu ile kendilerini risk altında görmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p = 0.14$).

Tartışma

Kan yoluyla bulaşan hastalıklar açısından risk grubu içinde yer alan kuaför ve güzellik salonları çalışanlarının bazı görüş ve uygulamalarının değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmaya toplam 100 kişi katılmıştır. Türkiye'de genel olarak erkeklerin %77'si, kadınların %61'i ilkokulu tamamladıkları saptanmıştır, bu çalışmada ise ilkokulu tamamlayamayanlar sadece %4'dür (7).

Enfeksiyon hastalıklarının önlenmesinde hijyen kurallarına uymak çok önemlidir. Eğitim, özellikle de sağlık eğitimi sağlığın geliştirilmesinin ana eksenlerinden biridir ve meslek kurslarının eğitim programlarında hijyen dersleri vardır. Çalışanların %52'si mesleki eğitim almıştır. Eğitim alanların tümü 4. Akşam Sanat Okulunu bitirmiştir. Daha önce 1999 yılında Ankara'da yapılan bir çalışmada katılımcıların %59.4'ünün mesleki eğitim aldığı saptanmıştır (8). Katılımcıların içinde daha önce kan yoluyla bulaşan hastalıklar konusunda eğitim alanlar %16'dır. Bu konuda eğitim alanlar 1999 yı-

ında Ankara'da yapılan çalışmada %5.8, 2002 yılında Isparta'da yapılan çalışma da ise %11.1'dir (8,9). Meslek kurslarının eğitim programlarında hijyen dersi olmasına rağmen, kendi ifadelerine göre çalışanların ancak %10'u kullandıkları mesleksi aletlere doğru temizleme işlemi uygulamaktadır.

Kan yada kanla bulaşık vücut sıvıları ile karşılaşma sonucu bulaşması olası viral hastalıkların en önemlilerinden olan HIV/AIDS ve Hepatit B'yi çalışmamıza ve diğer çalışmalara katılanların büyük çoğunluğu duymuştur (8,10). Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğu mesleklerinde kullandıkları araçların kan yoluyla geçen hastalıklarda bulaştırıcılık riski taşıdığını da ifade etmişlerdir. Hepatit B veya AIDS'i duymuş olan kuaför ve güzellik salonu çalışanlarının kan yoluyla bulaşan hastalıklar konusundaki bilgileri en çok (%82) yazılı ve görsel iletişim organlarından edindikleri saptanmıştır. Daha önce yapılan çalışmalarda da bilginin daha çok iletişim organları yoluyla alındığı tespit edilmiştir (8,10,11). İletişim organlarının sağlık eğitimindeki yeri oldukça önemlidir (12). Yapılan bu çalışmada ve diğer çalışmalarda kan yoluyla bulaşan hastalıkların bulaşma yoluyla ilgili bilgi hatalarının olması (katılımcıların %11'i tarak-fırça-havlu yanıtlarını vermişlerdir) bu konunun yeterince iyi anlatılmadığını göstermektedir (8,9,10,11).

Cilt kesi riski fazla olan kasap, kahvehane ocakçıları, berber ve kuaförlerde HBsAg ve anti-HBs pozitiflik oranları normal nüfustan yüksektir ve bu yükseklik yapılan birçok çalışmada istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (1). Bu grup meslekler kanla bulaşan hastalıklar açısından risk altındadır. Ancak yaptığımız çalışmada katılımcıların %44'ü ve daha önce yine Ankara'da yapılan iki ayrı çalışmada sırasıyla %45 ve %45.7'si kendilerini mesleksi anlamda risk altında görmemektedirler (8,13). Mesleğinde ilerlemiş olan katılımcıların kendi meslekleriyle ilgili risk değerlendirmesi istatistiksel olarak anlamlı değildir (Tablo 4). Oysa araştırmaya katılanların %30'u son bir ay içinde kesici delici aletlerle en az bir kez yaralandıklarını ifade etmişlerdir. Bu ise son bir ay içinde 10 kuaförden üçünün AIDS ve Hepatit B bulaşma riski ile karşılaştığını göstermektedir. Daha önce Ankara'da yapılan diğer çalışmalarda kuaför ve güzellik merkezlerinde çalışanların sırasıyla %16.7'si ve 17.2'si müşteriye kullandıkları aletlerle yaralanmışlardır (8,11). Bu iş kolu çalışanlarının kan yoluyla bulaşan hastalıkları bulaştırma açısından risk taşıyan aletlerle çalıştıkları ve bu aletlerle işlerini yaptıkları sırada yaralanma riskleri oldukça yüksek olduğu halde kendi meslek gruplarını risk altında görmemeleri, ya bu konudaki bilgi eksikliğini ya da konuya gereken önemi vermediklerini göstermektedir. Kuaför ve güzellik salonlarında çalışanların sadece %19'u Hepatit B aşısını yaptırmıştır. Kan yoluyla bulaşan hastalıklardan biri olan ve aşıyla korunabilirliği yüksek olan Hepatit B aşısını çalışanların az bir kısmının yaptırmış olması riskli bir meslekte çalıştıklarını düşünen kişi sayısının aslında çok daha düşük olduğunu göstermektedir. Yine de aşılama düzeyinde geçmişe göre bir yükselme mevcuttur (8,13). Bu ise Sağlık Bakanlığının risk altındaki gruplara ücretsiz aşı sağlama nedeniyle olabilir (14). Ancak mesleksi anlamda risk altında olan kuaför ve güzellik salonları çalışanlarının ücretsiz aşıya rağmen aşılama düzeylerinin araştırmamızda ve diğer araştırmalarda düşük çıkması bu konunun yeterince iyi anlatılmadığını göstermektedir (8,13).

Kan yoluyla bulaşan hastalıklardan korunma hem kuaför ve güzellik salonlarından hizmet alan müşteriyi hem de burada çalışanları ilgilendirmektedir. Bu hastalıkların bulaşmasını önlemek için çalışanların yaptıkları uygulamalar ise bulaşma riskinin azalmasını belirleyici olmaktadır. Bunun için çalışanların kullandıkları aletleri uygun şekilde steril etmeleri gerekmektedir. Tekrar kullanılmak zorunda olan bu aletlerin

mikroplardan arınması amacıyla uygulanan işlemlerden bugün en çok kabul göreni 9 ölçek su, 1 ölçek çamaşır suyu karışımında 10 dakika bekletip, çeşme suyuyla yıkadıktan sonra ya 20 dakika suda kaynatarak dezenfeksiyon sağlamak yada en az 1 saat sterilizatörde bekletmektir (6). Salonlarda manikür-pedikür ile uğraşan kişilerin kullandıkları aletlere uyguladıkları temizleme işlemi oldukça çeşitlidir (Tablo 3). Ancak doğru işlemi uygulayanlar sadece %10'dur. Çalışmamızda manikür-pedikür ile uğraşan çalışanlar arasında doğru işlemi yapanların yüzdesinin düşük olması yapılan çalışmalarla uyumludur (8,9,10,11). Meslek eğitimi alanlar ile almayanlar arasında doğru işlem uygulama bakımından bir fark olmayışı ise bu konunun eğitim sürecinde bile yeterli düzeyde öğretilmediğini göstermektedir. Çalışanların %33'ü epilasyon uygulamaktadır ve bunların %97'si her müşterinin kendisine ait özel bir iğnesi olduğunu ve her gelişlerinde yanlarında getirdiklerini belirtmişlerdir. Isparta'da 2002 yılında yapılan araştırmaya katılan kuaför ve güzellik merkezi çalışanlarının %60'ı her müşterinin kendine ait epilasyon iğnesinin olduğunu belirtmiştir (10). Epilasyon iğnesinin her müşteriye özel olması konusunda bir duyarlılık oluştuğunu göstermektedir. Epilasyon uygulamasında yapılan her müşterinin kendine ait iğnesi uygulaması manikür ve pedikür aletlerinde de olması gerekir. Eğer her müşteriye ayrı alet alınmıyorsa müşterilerin kendilerinin bu aletleri kendi sağlıkları için almaları istenmelidir.

Aletlerin sterilizasyonu dışında kan yoluyla bulaşan hastalıklardan korunmak için eldiven giymek ve el yıkamak evrensel yöntemlerdir (15). Bunlar ucuz ve kolay uygulanabilecek yöntemlerdir. Her müşteriden sonra düzenli olarak elini yıkadıklarını ifade edenler bizim çalışmamızda (%71) Ankara'da 1999 yılında 489 kuaför ve güzellik salonu çalışanıyla yapılan çalışmadan (%59,5) ve yapılan diğer çalışmalardan yüksek çıkmıştır (8,11,13). Kan ve vücut sıvılarıyla temasta bariyer görevi gören (15), AIDS ve Hepatit B dahil birçok hastalıktan korunmada etkili olan 'eldivenin' katılımcıların %58'i tarafından kullanıldığı saptanmıştır. Eldiven kullanma yüzdesi çalışmada Ankara'da yapılan diğer çalışmalarla uyumludur (8,11). Ancak yine de bu yöntemler çalışanlar tarafından yeterince uygulanmamaktadır (Tablo 2).

Çalışmada uygulamanın sadece anket formuyla beyana dayalı olarak araştırılmış olması çalışmanın bir sınırlılığıdır. Ancak bir semtteki kuaför ve güzellik salonlarının hepsine ulaşılarak çalışanların kan yoluyla bulaşan hastalıklar hakkındaki farkındalıklarının arttırılması bakımından önemli bir çalışmadır.

Öneriler

Sağlık ocaklarının en önemli görevlerinden birisi sağlık ocağı bölgesinde hizmet veren müesseseleri denetlemek ve burada çalışan personele sağlık eğitimi vermektir. Sağlık eğitiminde hemşireler sağlık ekibinin vazgeçilemez ögesidirler. Bu nedenle başta araştırmanın yapıldığı semt olmak üzere her yerde sağlık ocaklarının kendi bölgelerinde bulunan kuaför ve güzellik salonu çalışanlarını AIDS, Hepatit B ve diğer kan yoluyla bulaşan hastalıklar ve korunma yolları konusunda bilgilendirmeleri, kuaför ve güzellik salonu çalışanlarında Hepatit B aşı kampanyası başlatılması, mesleki eğitim kurslarında kan yoluyla bulaşan hastalıklar ve alınması gereken önlemler konusuna daha fazla yer verilmesi, toplumu eğitmek konusunda tartışmasız bir öneme sahip olan iletişim organlarında konunun uzmanlarınca verilecek sağlıkla ilgili bilgilerle, hizmeti alanlarda da talep uyandırılması önerilmektedir.

Kaynaklar

1. Mıstık R, Balık İ. Türkiye’de Viral Hepatitlerin Epidemiyolojik Analizi Viral hepatit 2002 Kitabı. Edt: Balık İ, Tekeli E. Erişim Adresi: <http://www.vhsd.org/dergiler.htm> Erişim Tarihi: 04 Temmuz 2005
2. World Health Report 2004 Erişim Adresi: <http://www.who.int/whr/2004> Erişim Tarihi: 24 Haziran 2005
3. Türkiye Sağlık Raporu. T.C.Sağlık Bakanlığı Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi, Ankara 2004, Yayın No:SB-HM-2004/01
4. Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2004 Yılı (Son 6 Ay) Geri Bildirimi. TC Sağlık Bakanlığı, Erişim Adresi: <http://www.saglik.gov.tr/extras/istatistikler/2004geribildirim/Tablo%2026-27-28.htm> Erişim Tarihi: 04 Temmuz 2005
5. Walsh K, Alexander GJM. Update on chronic viral hepatitis. Postgrad Med J, 2001; 77:498-505. Erişim adresi: www.pmj.bmjournals.com Erişim Tarihi: 21 Haziran 2005
6. Enfeksiyonların Önlenmesi. Ulusal Aile Planlaması Hizmet Rehberi İçinde, cilt 1, Sağlık Bakanlığı AÇSAP Genel Müdürlüğü, Ankara, 1999
7. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2003. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Avrupa Birliği, Ankara, Türkiye.
8. Çilingiroğlu N, Özvarış Ş, Bülbül E, Sakıncı E, Ergin G, Sarıoğlu A, Karaca Ö, Koçak T. Ankara İli Cebeci Semtinde Bulunan Kuaför, Berber ve Güzellik Salonlarında Çalışan Kişilerin Kan Yoluyla Bulaşan Hastalıklar Konusunda Bazı Bilgi ve Uygulamalarının Saptanması. HÜTF (İntern Çalışması), Ankara, Eylül-Ekim 1999
9. Kişioğlu AN, Öztürk M, Uskun E, Doğan M. Isparta’daki Kuaför ve Güzellik Salonlarında HIV/AIDS Konusunda Bilgi ve Durum Değerlendirmesi. HIV/AIDS Dergisi, 7 (1), 2004. Erişim Adresi: <http://www.hatam.hacettepe.edu.tr/hatam714.shtml#4> Erişim Tarihi: 04 Temmuz 2005
10. Dedeli Ö, Pekuslu S, Ertuğun Z, Topçu S, Bayhantopçu H, Top A, Eryılmaz N. Manisa İl Merkezinde Bulunan Berber ve Kuaförlerin HIV/AIDS Konusundaki Bilgi Düzeyleri, Tutum ve Davranışları. HIV/AIDS Dergisi, 7 (1), 2004. Erişim Adresi: <http://www.hatam.hacettepe.edu.tr/hatam714.shtml#4> Erişim Tarihi: 04 Temmuz 2005
11. Önder Ö.R., Sarp N., Ankara’da Kuaför ve Güzellik Salonlarında Manikür ve Pedikür Uygulayan Personelin HIV/AIDS Konusundaki Bilgi ve Tutumları. Sağlık ve Toplum 1999, Sayı 2, Nisan-Haziran
12. Greenwell M. Communicating Public Health Information To The News Media. Communicating Public Health Information Effectively Edts: Nelson DE, Brownson RC, Remington PL, Parvanta C. American Public Health Association, Washington, 2002, S.73-96.
13. Üner S, Özvarış ŞB. Kan Yoluyla Bulaşan Hastalıklardan Korunmada Farklı Bir Hedef Grup İçin Eğitim Programı. Toplum Hekimliği Bülteni, Nisan 2001, Sayı 2, S. 1-4.
14. T.C. Sağlık Bakanlığı “Hepatit B Hastalığı Hakkında Genelge” Tarihi: 06 Nisan 1998 Sayısı: 6856
15. Özvarış ŞB. Sağlık Çalışanlarının Enfeksiyondan Korunması. Sted, Aralık 1999, 8 (12), Erişim Adresi: http://www.ttb.org.tr/STED/stedeski_0.htm#1999 Erişim Tarihi: 24 Haziran 2005